

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZA-BORDONY
przedstawiona w dniu 15 grudnia 2022 r.¹

Sprawa C-700/21

O.G.

przy udziale:

Presidente del Consiglio dei Ministri

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny, Włochy)]

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Podstawy fakultatywnej odmowy przekazania – Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego – Obywatele państw trzecich przebywający lub zamieszkujący na terytorium państwa członkowskiego

1. Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny, Włochy) zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW², którego transpozycja do prawa włoskiego mogłaby stanowić naruszenie konstytucji Włoch.
2. Niniejsze odesłanie prejudycjalne daje Trybunałowi możliwość poszerzenia jego obszernego już orzecznictwa dotyczącego nakazów aresztowania i przekazania (zwanym dalej „ENA”). W szczególności należy wyjaśnić, czy zakres swobody przyznanej państwom członkowskim w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 pozwala im na przyjęcie podstawy fakultatywnej odmowy wykonania ENA, która nie będzie miała zastosowania do obywateli państw trzecich.

¹ Język oryginału: hiszpański.

² Decyzja ramowa Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 34), zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24).

I. Ramy prawne

A. Prawo Unii

1. Decyzja ramowa 2002/584

3. Motyw 12 brzmi:

„Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 6 [TUE] oraz tych, które znajdują odbicie [i odzwierciedlonych] w Karcie podstawowych praw [praw podstawowych] Unii Europejskiej³, w szczególności w jej rozdziale VI. Żadnego z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie należy interpretować jako zakazującego odmowy przekazania osoby, w odniesieniu do której [ENA] został wydany, kiedy istnieją, oparte o obiektywne przesłanki, podstawy do przypuszczenia, że wymieniony [ENA] został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn.

Niniejsza decyzja ramowa nie uniemożliwia państwu członkowskiemu stosowania własnych norm konstytucyjnych odnoszących się do sprawiedliwego procesu, wolności zrzeszania się, wolności prasy i wolności słowa w innych mediach”.

4. Artykuł 1 („Definicja [ENA] i zobowiązania do jego wykonania”) stanowi:

„1. [ENA] stanowi decyzję sądową wydaną [orzeczenie sądowe wydane] przez państwo członkowskie w celu aresztowania [zatrzymania] i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wnioski, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności].

2. Państwa członkowskie wykonują każdy [ENA] w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 [TUE]”.

5. Artykuł 4 („Fakultatywna odmowa [Podstawy fakultatywnej odmowy] wykonania [ENA]”) stanowi:

„Wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania [ENA]:

[...]

³ Zwanej dalej „kartą praw podstawowych”.

6) jeśli [ENA] został wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności], a osoba, której dotyczy wniosek, jest obywatelem wykonującego nakaz państwa członkowskiego lub w tym państwie stale przebywa [przebywa w wykonującym nakaz państwie członkowskim, jest jego obywatelem lub ma w nim miejsce zamieszkania], a państwo to zobowiązuje się wykonać karę pozbawienia wolności lub środek zabezpieczający zgodnie z jego prawem krajowym;

[...]”.

6. Artykuł 5 („Gwarancje ze strony wydającego nakaz państwa członkowskiego udzielane w szczególnych przypadkach”) stanowi:

„Wykonanie [ENA] przez wykonujący nakaz organ sądowy może, z mocy prawa wykonującego nakaz państwa członkowskiego, podlegać następującym warunkom:

[...]

3) w przypadku gdy osoba, której dotyczy [ENA] do celów ścigania, jest uznawana za obywatela lub osobę stale przebywającą w wykonującym nakaz państwie członkowskim, przekazanie następuje pod warunkiem [jest obywatelem wykonującego nakaz państwa członkowskiego lub ma w nim miejsce zamieszkania, przekazanie może zostać uzależnione od warunku], że osoba ta po rozprawie [po jej wysłuchaniu] zostaje przekazana [zostanie ponownie przekazana] do wykonującego nakaz państwa członkowskiego w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności], orzeczonych w wydającym nakaz państwie członkowskim”.

2. *Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW*⁴

7. W motywie 9 stwierdza się:

„Wykonanie kary w państwie wykonującym powinno zwiększać szansę na resocjalizację osoby skazanej. Chcąc się upewnić, że wykonanie kary przez państwo wykonujące ułatwi resocjalizację osoby skazanej, właściwy organ państwa wydającego powinien uwzględnić takie czynniki, jak na przykład więzi osoby skazanej z państwem wykonującym oraz to, czy traktuje ona to państwo jako miejsce, z którym łączą ją więzi rodzinne, językowe, kulturowe, społeczne, gospodarcze lub innego rodzaju”.

8. Zgodnie z brzmieniem motywu 12:

„Niniejsza decyzja ramowa powinna być stosowana odpowiednio również do wykonywania kar w przypadkach objętych art. 4 ust. 6 i art. 5 ust. 3 [decyzji ramowej 2002/584]. Oznacza to między innymi, że bez uszczerbku dla przywołanej decyzji ramowej państwo wykonujące może sprawdzić, czy istnieją podstawy odmowy uznania i odmowy wykonania określone w art. 9 niniejszej decyzji ramowej, sprawdzając między innymi podwójną karalność, o ile złożyło ono oświadczenie na

⁴ Decyzja ramowa Rady z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 327, s. 27).

podstawie art. 7 ust. 4 niniejszej decyzji ramowej, jako warunek uznania i wykonania wyroku w celu stwierdzenia, czy należy wydać daną osobę, czy też wykonać karę w przypadkach objętych art. 4 ust. 6 [decyzji ramowej 2002/584]”.

9. W motywie 16 stwierdza się:

„Niniejsza decyzja ramowa powinna mieć zastosowanie zgodnie z obowiązującym prawem wspólnotowym, w tym w szczególności z dyrektywą Rady 2003/86/WE^[5] [...] [i] dyrektywą Rady 2003/109/WE^[6] [...]”.

10. Artykuł 3 („Cel i zakres stosowania”) ma następujące brzmienie:

„1. Celem niniejszej decyzji ramowej jest określenie zasad, zgodnie z którymi państwo członkowskie, aby ułatwić resocjalizację osoby skazanej, uznaje wyrok i wykonuje karę.

2. Niniejsza decyzja ramowa ma zastosowanie w przypadkach, gdy osoba skazana znajduje się w państwie wydającym lub w państwie wykonującym.

3. Niniejsza decyzja ramowa ma zastosowanie wyłącznie do uznawania wyroków oraz wykonywania kar w rozumieniu niniejszej decyzji ramowej [...]”.

11. Artykuł 25 („Wykonywanie kar w następstwie [ENA]”) stanowi:

„Bez uszczerbku dla decyzji ramowej [2002/584] przepisy niniejszej decyzji ramowej mają odpowiednio zastosowanie w zakresie, w jakim są zgodne z przepisami tej decyzji ramowej, do wykonywania kar, w przypadku gdy państwo członkowskie rozpocznie wykonywanie kary w sprawach objętych art. 4 ust. 6 tej decyzji ramowej lub gdy działając na mocy art. 5 ust. 3 tej decyzji ramowej, postawiło ono warunek, że dana osoba musi wrócić, aby odbyć karę w danym państwie członkowskim, dzięki czemu nie uniknie ona kary”.

B. Prawo krajowe. Legge 22 aprile 2005, n. 69⁷

12. Zgodnie z art. 18 bis ust. 1 lit. c):

Można odmówić przekazania, „jeżeli ENA został wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, w przypadku gdy osoba, której dotyczy wniosek, jest obywatelem włoskim lub obywatelem innego państwa

⁵ Dyrektywa Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. 2003, L 251, s. 12 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 224). Zgodnie z art. 17 tej dyrektywy „[p]aństwa członkowskie należycie uwzględniają charakter i trwałość więzi rodzinnych danej osoby oraz czas pobytu tej osoby w państwie członkowskim, oraz istnienie rodziny, a także więzi kulturowych i społecznych z państwem pochodzenia, w przypadku gdy odrzucają wniosek, wycofują lub odmawiają przedłużenia ważności dokumentu pobytowego bądź gdy podejmują decyzję o nakazaniu wydalenia członka rodziny rozdzielonej lub członków jego rodziny”.

⁶ Dyrektywa Rady z dnia 25 listopada 2003 r. dotycząca statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi (Dz.U. 2004, L 16, s. 44 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 272), zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/51/UE z dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. 2011, L 132, s. 1). Artykuł 12 ust. 3 tej dyrektywy stanowi, że „[p]rzed podjęciem decyzji o wydaleniu rezydenta długoterminowego państwa członkowskie biorą pod uwagę następujące czynniki: a) czas zamieszkania na ich terytorium; b) wiek danej osoby; c) konsekwencje dla danej osoby i członków jej rodziny; d) powiązania z państwem zamieszkania lub brak powiązań z krajem pochodzenia”.

⁷ Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d’arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri [ustawa nr 69 z dnia 22 kwietnia 2005 r. ustanawiająca przepisy mające na celu dostosowanie prawa krajowego do decyzji ramowej (...)] (GURI nr 98 z dnia 29 kwietnia 2005 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie do postępowania głównego, zwana dalej „ustawą nr 69 z 2005 r.”.

członkowskiego Unii, który legalnie i faktycznie zamieszkuje lub przebywa na terytorium Włoch, pod warunkiem że sąd apelacyjny nakaze wykonanie kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności we Włoszech zgodnie z prawem krajowym”.

13. Zgodnie z art. 19 ust. 1:

„Wykonanie ENA przez włoski organ sądowy [...] jest uzależnione od spełnienia następujących przesłanek:

[...]

b) jeżeli ENA został wydany w celu przeprowadzenia postępowania karnego wobec obywatela [włoskiego] lub osoby zamieszkałej w państwie włoskim, przekazanie następuje pod warunkiem, że osoba ta po wysłuchaniu jej zostanie ponownie przekazana do wykonującego nakaz państwa członkowskiego w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, orzeczonych wobec niej w wydającym nakaz państwie członkowskim”⁸.

II. Okoliczności faktyczne, postępowanie główne i pytania prejudycjalne

14. O.G., obywatel Mołdawii, został prawomocnie skazany w Rumunii na karę pięciu lat pozbawienia wolności⁹. Sąd odsyłający zauważa, że zdaniem sądu, który zwrócił się do niego z kwestią dotyczącą zgodności z konstytucją, O.G. „nawiązał trwale więzi rodzinne i zawodowe we Włoszech”¹⁰.

15. W dniu 13 lutego 2012 r. Judecătoria Braşov (sąd pierwszej instancji w Braşowie, Rumunia) wydał ENA wobec O.G. w celu wykonania kary.

16. W dniu 7 lipca 2020 r. Corte d’appello di Bologna (sąd apelacyjny w Bolonii, Włochy) nakazał przekazanie osoby, której dotyczy wnioski, wydającemu nakaz organowi sądowemu.

17. W dniu 16 września 2020 r. w wyniku skargi kasacyjnej wniesionej przez O.G. Corte di cassazione (sąd kasacyjny, Włochy) uchylił wyrok sądu apelacyjnego, któremu przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, zachęcając go do rozważenia, czy należy skierować kwestię zgodności z konstytucją do Corte costituzionale (trybunału konstytucyjnego).

18. Sąd apelacyjny zwrócił się do Corte costituzionale (trybunału konstytucyjnego) z pytaniem, czy art. 18 bis ust. 1 lit. c) ustawy nr 69 z 2005 r. jest zgodny z art. 2, 3, 11, art. 27 ust. 3 i art. 117 ust. 1 konstytucji Włoch.

⁸ Jak wskazuje sąd odsyłający, zarówno ten artykuł, jak i artykuł przytoczony w poprzednim punkcie zostały zmienione decreto legislativo (dekretom ustawodawczym) nr 10 z dnia 2 lutego 2021 r. i obecnie przepisy te odnoszą się zarówno do obywateli włoskich, jak i do obywateli innych państw członkowskich, przy czym w przypadku tych ostatnich okres faktycznego zamieszkania musi wynosić co najmniej 5 lat. Jednakże przepisami mającymi zastosowanie *ratione temporis* w niniejszej sprawie są przepisy obowiązujące poprzednio (pkt 4 akapit pierwszy postanowienia odsyłającego).

⁹ Został on skazany za przestępstwa oszustwa podatkowego i unikania opodatkowania kwot należnych z tytułu podatku dochodowego i VAT, popełnionych w charakterze członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w okresie od września 2003 r. do kwietnia 2004 r.

¹⁰ Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) wskazuje, że „do niego nie należy ocena, czy takie więzi można uznać za trwałe i faktyczne, ani też czy pobyt osoby, której dotyczy wnioski, na terytorium kraju można uznać za zgodny z prawem, a ocena ta należy wyłącznie do sądu rozpoznającego sprawę w postępowaniu głównym” (pkt 5 postanowienia odsyłającego).

19. Wątpliwości sądu apelacyjnego opierały się zasadniczo na tym, że zgodnie z przepisem transponującym do prawa włoskiego przewidzianą w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 podstawę fakultatywnej odmowy wykonania ENA:

- Uprawnienie do odmowy wykonania ENA jest ograniczone do obywateli włoskich i obywateli innych państw członkowskich Unii, jeżeli legalnie i faktycznie zamieszkują lub przebywają na terytorium Włoch. Wyłączeni są zatem obywatele państw trzecich, którzy nie mogą odbyć we Włoszech kary orzeczonej w wydającym nakaz państwie członkowskim, nawet jeśli legalnie i faktycznie zamieszkują lub przebywają na terytorium Włoch oraz nawiązali tam istotne i trwałe więzi.
- Wyłączenie to może być niezgodne z poszanowaniem życia prywatnego i rodzinnego osoby, której dotyczy wnioski o przekazanie, w przypadku gdy osoba ta ma trwałe więzi społeczne i rodzinne we Włoszech, a także z „funkcją reedukacyjną kary”.

20. Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny), podkreśliwszy, że ten aspekt art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 nie był jeszcze rozpatrywany przez Trybunał¹¹, kieruje do Trybunału następujące pytania:

- „1) Czy art. 4 pkt 6 [decyzji ramowej 2002/584], interpretowany w świetle art. 1 ust. 3 tej decyzji ramowej i art. 7 [karty praw podstawowych], stoi na przeszkodzie przepisom, takim jak przepisy prawa włoskiego, które – w ramach postępowania w sprawie [ENA] mającego na celu wykonanie kary lub środka zabezpieczającego – wykluczają w sposób bezwarunkowy i automatyczny, by wykonujące nakaz organy sądowe mogły odmówić przekazania obywateli państw trzecich, którzy przebywają lub mają miejsce zamieszkania na terytorium danego kraju, niezależnie od więzi łączących ich z tym terytorium?
- 2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze – na podstawie jakich kryteriów i przesłanek należy uznać, że więzi te są na tyle istotne, iż zobowiązują wykonujący nakaz organ sądowy do odmowy przekazania?”.

III. Postępowanie przed Trybunałem

21. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został złożony do Trybunału w dniu 22 listopada 2021 r. Zdecydowano, że zostanie on rozpoznany w pierwszej kolejności.

22. Uwagi na piśmie przedstawiły rządy austriacki, węgierski i włoski oraz Komisja Europejska.

23. Na rozprawie, która odbyła się w dniu 11 października 2022 r., stawili się jedynie rząd włoski i Komisja.

¹¹ Punkt 7 akapit drugi postanowienia odsyłającego.

IV. Analiza

A. W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

24. W ramach pierwszego pytania prejudycjalnego sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 w świetle art. 1 ust. 3 tej decyzji ramowej i art. 7 karty praw podstawowych jest zgodny z włoską ustawą, na mocy której wykluczone jest, by obywatel państwa trzeciego skazany w wydającym ENA państwie członkowskim (Rumunia) na karę pozbawienia wolności odbył karę w wykonującym ENA państwie członkowskim (Włochy), w którym, jak się wydaje¹², legalnie i stale zamieszkuje.

25. Zgodnie z art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 organ sądowy może odmówić wykonania ENA wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, pod warunkiem że spełnione są łącznie następujące dwie przesłanki:

- Osoba, której dotyczy wnioski, musi albo być obywatelem wykonującego nakaz państwa członkowskiego, albo mieć w nim miejsce zamieszkania, albo przebywać w nim.
- Wykonujące nakaz państwo członkowskie musi zobowiązać się do wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego zgodnie z jego prawem krajowym.

26. Ustawodawca włoski, transponując tę podstawę fakultatywnej odmowy wykonania do swojego porządku prawnego, wprowadził dwa niuanse:

- Po pierwsze, dodał do przesłanki dotyczącej statusu *obywatela* (włoskiego) przesłankę dotyczącą statusu *obywatela innego państwa członkowskiego Unii*¹³. Rozszerzył on w ten sposób wykaz osób, które mogą skorzystać z odmowy przekazania wydającemu ENA państwu członkowskiemu w zamian za odbycie przez nie kary we Włoszech, pod warunkiem że osoby te legalnie i faktycznie zamieszkują lub przebywają na terytorium Włoch.
- Po drugie, ustanowił zakaz korzystania z tej możliwości w stosunku do *obywateli państw trzecich*. W związku z tym ograniczył on status *osoby posiadającej miejsce zamieszkania lub osoby przebywającej* w wykonującym nakaz państwie członkowskim, o której mowa w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584. Tym samym obywatele państw trzecich, nawet jeśli zamieszkują lub przebywają na terytorium Włoch, zostaną w każdym razie przekazani (jeśli spełnione są inne wymagane okoliczności) wydającemu ENA państwu członkowskiemu.

27. Wydaje mi się, że w celu udzielenia odpowiedzi na pierwsze pytanie zawarte w odesłaniu prejudycjalnym należy dokonać analizy: a) zakresu uznania państw w ramach transponowania art. 4 decyzji ramowej 2002/584; b) wykładni tego artykułu z punktu widzenia prawa do równości; oraz c) wpływu, jaki mogłyby mieć na odpowiedź inne prawa podstawowe chronione w karcie praw podstawowych.

¹² Zobacz zastrzeżenie sądu odsyłającego w tej kwestii przytoczone w przypisie 10.

¹³ W wyroku nr 227 z 2010 r. (IT:COST:2010:227) i „na podstawie w szczególności wyroków: Kozłowski [wyrok z dnia 17 lipca 2008 r. (C-66/08, EU:C:2008:437, zwany dalej »wyrokiem Kozłowski«)] oraz Wolsenburg [wyrok z dnia 6 października 2009 r. (C-123/08, EU:C:2009:616, zwany dalej »wyrokiem Wolzenburg«)]” Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) uznał za niezgodne z konstytucją „włoskie przepisy transponujące decyzję ramową [...] w zakresie, w jakim nie przewidywały odmowy przekazania – oprócz obywatela włoskiego – obywatela innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, który legalnie i faktycznie zamieszkuje lub przebywa na terytorium Włoch, w celu wykonania kary [...] we Włoszech” (pkt 8.2.4 postanowienia odsyłającego).

1. Zakres uznania państw przy transpozycji art. 4 decyzji ramowej 2002/584 do prawa krajowego

28. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału państwa członkowskie dysponują w ramach transponowania art. 4 decyzji ramowej 2002/584, a w szczególności art. 4 pkt 6, „pewnym zakresem uznania”¹⁴. Ten zakres uznania nie obejmuje jednak uprawnień do rozszerzenia podstaw odmowy wykonania określonych w sposób wyczerpujący¹⁵ w decyzji ramowej 2002/584¹⁶.

29. Zgodnie z tym samym orzecznictwem wykonanie ENA stanowi zasadę, zaś odmowa wykonania wyjątek, który należy interpretować ściśle¹⁷.

30. Nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby państwa członkowskie zdecydowały się ograniczyć możliwość, jaką daje im art. 4 decyzji ramowej 2002/584, lub z tej możliwości nie skorzystać. Ponieważ są to podstawy fakultatywnej odmowy wykonania ENA, każde państwo członkowskie może swobodnie decydować, kiedy ich nie stosować: w takim przypadku wykonujące nakaz organy sądowe tego państwa *nie mogą odmówić* przekazania osoby, której dotyczy ENA¹⁸.

31. W rzeczywistości, jak stwierdził Trybunał, decyzja państw członkowskich, na którą zezwala decyzja ramowa 2002/584, o nieskorzystaniu z tej podstawy odmowy wykonania ENA „[...] wyłącznie wzmacnia system przekazywania wprowadzony przez tę decyzję ramową na rzecz przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”¹⁹.

32. Wynika to z faktu, że „[o]graniczając sytuacje, w których organ sądowy wykonujący nakaz może odmówić wykonania [ENA], taki ustawodawca *ułatwia tylko* [...] *przekazywanie osób*, których dotyczy wnioski, zgodnie z zasadą wzajemnego uznawania ujętą w art. 1 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584, która stanowi *podstawową zasadę* wprowadzoną przez tę decyzję”²⁰.

33. Swoboda wyboru ustawodawcy krajowego nie jest jednak nieograniczona. Przemawia za tym kilka powodów.

34. Po pierwsze, decyzja ramowa 2002/584 nie zmienia „obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 [TUE]”²¹. W związku z tym i w zakresie, w jakim jest to istotne w niniejszej sprawie, art. 4 pkt 6 nie zezwala na taką transpozycję przez państwa członkowskie, która skutkowałaby naruszeniem praw podstawowych lub zasad ustanowionych w art. 6 TUE.

¹⁴ Wyrok Wolzenburg, pkt 61. Zobacz podobnie wyroki: z dnia 29 kwietnia 2021 r., X (Europejski nakaz aresztowania – Ne bis in idem) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, pkt 41); z dnia 13 grudnia 2018 r., Sut (C-514/17, EU:C:2018:1016, pkt 42; zwany dalej „wyrokiem Sut”).

¹⁵ Zobacz ogólnie wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 41).

¹⁶ Bez uszczerbku dla faktu, że zasady wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, będące rzeczywistym „kamieniem węgielnym” współpracy sądowej w sprawach karnych, mogą być ograniczone „w wyjątkowych okolicznościach”, takich jak te, które zaistniały w postępowaniach, w których zapadł między innymi wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

¹⁷ Zobacz w szczególności wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Openbaar Ministerie (Niezależność wydającego nakaz organu sądowego) (C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

¹⁸ Wyrok Wolzenburg, pkt 58.

¹⁹ Wyrok Wolzenburg, pkt 58.

²⁰ Wyrok Wolzenburg, pkt 59. Wyróżnienie moje. Zobacz podobnie wyrok Sut, pkt 43, 44.

²¹ Artykuł 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584.

35. Po drugie, zakres swobody państw członkowskich przy transpozycji wspomnianego art. 4 pkt 6 jest ograniczony, poza brzmieniem tego przepisu, celem, jakiemu służy on w ramach decyzji ramowej 2002/584, oraz ogólnym kontekstem, w jaki wpisuje się ta decyzja, to znaczy całością prawa Unii.

36. Z tego punktu widzenia zgadzam się z Komisją, że ani brzmienie art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, ani cel, któremu przepis ten służy, ani kontekst, w jaki się wpisuje, nie przemawiają za rozwiązaniem przyjętym przez ustawodawcę włoskiego²².

37. Jeżeli chodzi o *literalne brzmienie* art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, to nie przyznaje on znaczenia obywatelstwom innym niż obywatelstwo wykonującego nakaz państwa członkowskiego. W przepisie tym jest mowa jedynie o sytuacji, gdy osoba, której dotyczy wniosek, jest obywatelem tego państwa.

38. Obywatelstwa inne niż obywatelstwo wykonującego nakaz państwa członkowskiego są zatem obojętne i zostają zastąpione kategorią „zamieszkania” (lub przebywania). Zakres stosowania art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 w odniesieniu do obywateli każdego państwa innego niż wykonujące nakaz państwo członkowskie jest określony w oparciu o pojęcie zamieszkania (lub przebywania).

39. Jeżeli chodzi o *cel* art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, to Trybunał stwierdził, że polega on „przede wszystkim na [...] umożliwieni[u] organowi sądowemu przypisania szczególnej wagi zwiększeniu szans ponownej integracji społecznej osoby ściganej po wykonaniu kary, na którą była skazana”²³.

40. Aby osiągnąć cel, jakim jest ponowna integracja, obywatelstwo osoby, której dotyczy wniosek, nie ma samo w sobie znaczenia: celem tego przepisu jest umożliwienie skorzystania z tej możliwości osobie, która ma miejsce zamieszkania lub przebywa²⁴ w wykonującym nakaz państwie członkowskim.

41. Jeśli chodzi o *kontekst normatywny*, w jakim należy interpretować art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, należy odnieść się do decyzji ramowej 2008/909 w sprawie wzajemnego uznawania wyroków w sprawach karnych. Jej integracyjny cel obejmuje cudzoziemców dowolnego obywatelstwa, na których, jeśli łączą ich pewne więzi z wykonującym nakaz państwem członkowskim²⁵, rozciąga się cel polegający na resocjalizacji w wykonywaniu kar pozbawienia wolności.

²² Rozwiązanie, które – jak stwierdziła Komisja na rozprawie – nie zostało przyjęte przez „znaczną większość” państw członkowskich, które wybrały możliwość przewidzianą w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 bez dodatkowych warunków.

²³ Wyrok Kozłowski, pkt 45.

²⁴ Ściślej rzecz ujmując, *faktyczne* zamieszkanie, jak wynika z orzecznictwa Trybunału leżącego u podstaw wyroku Wolzenburg.

²⁵ Zgodnie z motywem 9 decyzji ramowej 2008/909, „[c]hcąc się upewnić, że wykonanie kary przez państwo wykonujące ułatwi resocjalizację osoby skazanej, właściwy organ państwa wydającego powinien uwzględnić takie czynniki, jak na przykład więzi osoby skazanej z państwem wykonującym oraz to, czy traktuje ona to państwo jako miejsce, z którym łączy ją *więzi rodzinne, językowe, kulturowe, społeczne, gospodarcze lub innego rodzaju*”. Wyróżnienie moje.

42. Zgodnie z art. 25 decyzji ramowej 2008/909 ma ona odpowiednio zastosowanie w zakresie, w jakim jest zgodna z decyzją ramową 2002/584, do wykonywania kar na podstawie art. 4 pkt 6 tej ostatniej²⁶.

43. Wszystko prowadzi zatem do wniosku, że prawodawca Unii, wrażliwy na cel odbywania kary, jakim jest resocjalizacja²⁷, ustanowił art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 jako środek pozwalający na osiągnięcie tego celu, w przypadku gdy zaistnieją szczególne okoliczności wymienione powyżej, przy czym czynnik obywatelstwa (z wyjątkiem obywatelstwa samego wykonującego nakaz państwa członkowskiego) nie ma znaczenia.

2. Artykuł 4 decyzji ramowej 2002/584 i zasada równości

44. Trybunał uznał, że w związku z powyższym obywatele wykonującego nakaz państwa członkowskiego i obywatele innych państw członkowskich, którzy przebywają lub zamieszkują w wykonującym nakaz państwie członkowskim i są zintegrowani ze społeczeństwem w tym państwie członkowskim, nie powinni być co do zasady traktowani odmiennie²⁸.

45. Pojawia się obecnie pytanie, czy zasada, która ma zastosowanie do obywateli państw członkowskich, powinna mieć również zastosowanie do obywateli państw trzecich, jeśli chodzi o odmowę wykonania ENA.

46. Moim zdaniem nie ma żadnego powodu, dla którego miałyby tak nie być.

47. Niewątpliwie statusu prawnego obywateli państw trzecich nie można zrównać w sposób ogólny ze statusem prawnym obywateli państw członkowskich²⁹. Odmienne traktowanie tych pierwszych i tych drugich nie może jednak przeważać, w przypadku gdy samo prawo wtórne Unii przewiduje w sposób wyraźny lub dorozumiany jednolity system dla tych dwóch kategorii. W takim przypadku zastosowanie ma zasada równości wobec prawa ustanowiona w art. 20 karty praw podstawowych.

48. Biorąc pod uwagę nienaruszalność obowiązku przestrzegania praw podstawowych i zasad ustanowionych w art. 6 TUE, art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 wyklucza, by art. 4 pkt 6 tej decyzji zezwalał na dokonanie przez państwa członkowskie transpozycji, która skutkowałaby naruszeniem karty praw podstawowych lub podstawowych zasad Unii.

49. Wśród tych zasad znajduje się zasada równości, która jest zagwarantowana na mocy art. 2 TUE i art. 20 karty praw podstawowych. Oba te postanowienia zapewniają wystarczająco solidne kryteria oceny w niniejszej sprawie, aby stwierdzić, że transpozycja art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 do prawa włoskiego jest z nimi niezgodna.

²⁶ Jak wskazał sąd odsyłający (pkt 8.4 postanowienia odsyłającego), inne przepisy prawa Unii dotyczą ochrony interesu obywateli państw trzecich, polegającego na tym, aby nie byli oni wydalenii z państwa członkowskiego, w którym faktycznie zamieszkują. Do przepisów tych odnosi się motyw 16 decyzji ramowej 2008/909: „[n]iniejsza decyzja ramowa powinna mieć zastosowanie zgodnie z obowiązującym prawem wspólnotowym, w tym w szczególności z dyrektywą Rady 2003/86/WE [łączenie rodzin] [...] [i] dyrektywą [2003/109] [status obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi]”.

²⁷ Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) przytacza w pkt 8.5 postanowienia odsyłającego orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) na temat tej funkcji kary, która polega na ponownej integracji społecznej.

²⁸ Wyrok z dnia 5 września 2012 r., Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, pkt 40). Podobnie przypominałem powyżej, że Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) stwierdził, iż włoska ustawa, która zastrzegła odmowę przekazania na podstawie art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 wyłącznie dla swoich obywateli, jest niezgodna z konstytucją.

²⁹ Artykuł 18 TFUE, który zakazuje wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, „nie ma zastosowania w przypadku ewentualnej różnicy w traktowaniu obywateli państw członkowskich i obywateli państw trzecich”. Wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., Rуска Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, pkt 40).

50. W szczególności zasada równości wobec prawa powinna działać w proponowanym przeze mnie sensie, zważywszy, że art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 nie przyznaje znaczenia kryterium obywatelstwa zastąpionego kryterium miejsca zamieszkania (lub pobytu), z jedynym wyjątkiem dotyczącym obywateli wykonującego nakaz państwa członkowskiego.

51. Zakres stosowania *ratione personae* art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 obejmuje zatem osoby, które – jeśli nie są obywatelami wykonującego nakaz państwa członkowskiego – zamieszkują lub przebywają w tym państwie³⁰. Prawo, wobec którego obywatele państw trzecich mają prawo być traktowani na równi, nie stanowi zatem podstawy do traktowania ich w sposób odmienny od obywateli państw członkowskich Unii.

52. Zakres swobody przy transpozycji tego przepisu prawa Unii nie może zatem prowadzić do powstania systemu regulacyjnego, który ustanawia traktowanie obywateli państw trzecich gorsze niż obywateli państwa członkowskiego. Jak podkreśliła Komisja, w świetle celu art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 sytuacja obywatela państwa trzeciego, który zamieszkuje faktycznie w wykonującym nakaz państwie członkowskim, jest porównywalna z sytuacją obywatela państwa członkowskiego.

53. Do tych celów stałe i faktyczne zamieszkiwanie obywatela państwa trzeciego oznacza co do zasady pewien stopień integracji z państwem, w którym przebywa, równoważny stopniowi integracji obywateli tego państwa. Taka więź z wykonującym nakaz państwem członkowskim może ułatwić resocjalizację osoby, której dotyczy wniosek, po wykonaniu w owym państwie kary pozbawienia wolności, na którą osoba ta została skazana³¹.

3. Wpływ innych praw podstawowych chronionych na mocy karty praw podstawowych na stosowanie art. 4 decyzji ramowej 2002/584

54. Moim zdaniem powyższe jest wystarczające dla stwierdzenia niezgodności spornego przepisu krajowego z art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584. Nie uważam zatem za konieczne analizowania (dodatkowego) wpływu innych praw podstawowych wynikających z karty praw podstawowych na wykładnię tego artykułu.

55. Wśród tych praw znajdują się prawa ustanowione w art. 7 karty praw podstawowych (poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego), na który powołuje się sąd odsyłający, oraz w art. 24 ust. 3 karty praw podstawowych (prawo dziecka do utrzymywania stałego, osobistego związku i bezpośredniego kontaktu z obojgiem rodziców), na który powołuje się Komisja³².

³⁰ Wyrok Kozłowski, pkt 34, do którego odniósł się również rzecznik generalny P. Mengozzi w swojej opinii w sprawie Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:151). Rzecznik generalny P. Mengozzi przypomniał, że Trybunał „[...] nie postrzega [...] zakresu zastosowania *ratione personae* art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 w ten sposób, że obejmuje on, wedle uznania, albo obywateli państwa członkowskiego wykonującego, albo obywateli innego państwa członkowskiego przebywających lub zamieszkujących na jego terytorium, lub też obie te grupy równocześnie. Trybunał stwierdził w pkt 34 [...] wyroku w sprawie Kozłowski, że »zgodnie z art. 4 pkt 6 decyzji ramowej [2002/584] zakres stosowania tej okoliczności uzasadniającej fakultatywną odmowę wykonania nakazu, w przypadku osób niebędących obywatelami państwa członkowskiego wykonania nakazu, został ograniczony do osób, które ‘przebywają’ lub ‘mają miejsce zamieszkania’ w tym państwie członkowskim«”.

³¹ W ten sposób zapewniony jest brak bezkarności. Jak podkreślił rzecznik generalny P. Mengozzi w swojej opinii w sprawie Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:151), „[...] nie ma mowy, aby interpretacja art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, którą proponuję, sankcjonowała bezkarność osoby, której wniosek dotyczy, lub nawet kwestionowała zasadę wzajemnego uznawania, ponieważ w rzeczywistości państwo wykonujące może odmówić wykonania [ENA] jedynie pod wyraźnym warunkiem zobowiązania się do wykonania kary na swoim terytorium, bez podważania rozstrzygnięcia, którym została orzeczona. W tym sensie logika wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych zostaje w zupełności zachowana, nawet w sytuacji gdy osoba, której wniosek dotyczy, odbędzie swą karę w państwie członkowskim wykonującym, a nie w państwie, które [ENA] wydało” (pkt 39).

³² Jak wskazuje sąd odsyłający, osoba, której dotyczy wniosek, jest ojcem dziecka (pkt 5 akapit piąty postanowienia odsyłającego).

56. Oczywiście prawa te nie mogą być nadrzędne wobec wykonania kary pozbawienia wolności. Mogą one jednak być nadrzędne przy dokonywaniu wyboru, że dana osoba odbędzie ową karę w jednym państwie członkowskim (wykonującym ENA państwie członkowskim), a nie w innym (wydającym ENA państwie członkowskim), w przypadku gdy dana osoba ma miejsce zamieszkania lub przebywa w pierwszym państwie członkowskim i utrzymuje tam więzi rodzinne.

57. Sprzyja to prawu osoby, której dotyczy wnioski, do utrzymania minimalnych relacji rodzinnych dających się pogodzić z jej pobytem w zakładzie karnym. Utrzymanie takich relacji będzie bardziej możliwe tam, gdzie znajduje się jej ośrodek interesów życiowych, to znaczy w państwie jej faktycznego zamieszkania.

B. W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

58. Na wypadek gdyby, jak proponuję, Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne, Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) zmierza do ustalenia, „na podstawie jakich kryteriów i przesłanek należy uznać, że więzi te [obywatela państwa trzeciego z wykonującym nakaz państwem członkowskim] są na tyle istotne, iż zobowiązują wykonujący nakaz organ sądowy do odmowy przekazania”.

59. Sformułowanie tego drugiego pytania wymaga moim zdaniem dwóch uwag wstępnych dotyczących przesłanek niewykonania ENA oraz podnoszonego „obowiązku” odmowy przekazania.

1. Przesłanki odmowy wykonania ENA

60. Pytanie dotyczy tylko jednej z dwóch przesłanek, których spełnienia art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 wymaga w kontekście ewentualnej odmowy przekazania osoby, której dotyczy wnioski.

61. Artykuł 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 odnosi się przede wszystkim do przesłanek (obywatelstwo wykonującego nakaz państwa członkowskiego, zamieszkanie lub pobyt) potwierdzających więzi osoby, której dotyczy wnioski, z wykonującym nakaz państwem członkowskim. Więzy te muszą być wystarczające, aby zwiększać szanse jej ewentualnej ponownej integracji społecznej po wykonaniu kary, na którą osoba ta była skazana³³.

62. Jednakże analizowany przepis ustanawia ponadto inną niezbędną przesłankę: zobowiązanie wykonującego nakaz państwa członkowskiego³⁴, że kara pozbawienia wolności, w związku z którą wydany został ENA, zostanie wykonana w tym państwie członkowskim. W niniejszej sprawie sąd odsyłający przyjmuje to za oczywiste, ograniczając się ściśle do przesłanki dotyczącej więzi osoby, której dotyczy wnioski, z wykonującym nakaz państwem członkowskim.

³³ Zobacz ogólnie wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 21, zwany dalej „wyrokiem Popławski”).

³⁴ Zobowiązanie to musi być „rzeczywiste”, jak podkreśla Trybunał. Zobacz podobnie wyrok Sut, pkt 35.

2. Czy istnieje obowiązek odmowy przekazania?

63. Chociaż sąd odsyłający odnosi się do „obowiązku” odmowy przekazania, gdy ustalone więzi są wystarczająco istotne, art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 nie przewiduje takiego obowiązku w każdym przypadku. Stanowi on jedynie, że organ sądowy „może” odmówić wykonania ENA, jeżeli spełnione są przesłanki określone w tym przepisie.

64. Podobnie jak zasada wzajemnego uznawania, na której opiera się systematyka decyzji ramowej 2002/584, nie oznacza bezwarunkowego obowiązku wykonania ENA³⁵, tak samo po transponowaniu do prawa krajowego podstawy fakultatywnej odmowy wykonania będącej przedmiotem sporu w niniejszej sprawie wykonujący nakaz organ sądowy powinien korzystać ze swobodnego uznania przy ustalaniu, czy należy odmówić wykonania ENA³⁶.

65. Jak ujął to Trybunał:

- „[N]ie można uznać za zgodne ze wspomnianą decyzją ramową uregulowania państwa członkowskiego, które wprowadza w życie art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 i przewiduje, że jego organy sądowe są w każdym razie zobowiązane do odmowy wykonania ENA, w przypadku gdy osoba, której dotyczy ENA, mieszka w tym państwie członkowskim, przy czym organy te nie korzystają z żadnego swobodnego uznania [...]”³⁷.
- „[...] [W] przypadku gdy państwo członkowskie postanowiło transponować ten przepis [art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584] do prawa wewnętrznego, wykonujący nakaz organ sądowy powinien jednak korzystać ze swobodnego uznania w odniesieniu do kwestii, czy należy odmówić wykonania ENA. W tym zakresie organ ten powinien uwzględnić cel, do jakiego zmierza ustanowiona w tym przepisie podstawa fakultatywnej odmowy wykonania, który zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału polega na umożliwieniu wykonującemu nakaz organowi sądowemu przypisania szczególnej wagi zwiększeniu szans ponownej integracji społecznej osoby, której dotyczy ENA, po wykonaniu kary, na którą osoba ta była skazana”³⁸.

66. Nie wystarczy zatem, aby wykonujący nakaz organ sądowy stwierdził, że spełnione są obie przesłanki wymagane na mocy art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584. Musi on ponadto dokonać oceny, czy istnieje prawnie uzasadniony interes uzasadniający wykonanie kary, która została orzeczona w wydającym nakaz państwie członkowskim, w wykonującym nakaz państwie członkowskim³⁹.

67. W odpowiedzi na drugie pytanie prejudycjalne, dotyczące kryteriów ustalenia więzi osoby, której dotyczy wnioszek, w wykonującym nakaz państwie członkowskim, należałoby zatem wskazać sądowi odsyłającemu, że:

- Nie istnieje abstrakcyjny *obowiązek ex lege* odmowy wykonania ENA tylko dlatego, że ta podstawa fakultatywnej odmowy wykonania została przyjęta do krajowego porządku prawnego.

³⁵ Wyrok Sut, pkt 30.

³⁶ Wyrok Popławski, pkt 21.

³⁷ Wyrok Popławski, pkt 23.

³⁸ Wyrok Popławski, pkt 21.

³⁹ Wyrok Sut, pkt 36.

- Organ sądowy wykonującego nakaz państwa członkowskiego powinien ocenić w każdym przypadku, czy istnieje prawnie uzasadniony interes uzasadniający wykonanie kary w tym państwie, a nie w wydającym nakaz państwie członkowskim.

3. *Więzi osoby, której dotyczy wniosek, w wykonującym nakaz państwie członkowskim*

68. Podstawa fakultatywnej odmowy wykonania ENA, o której mowa w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, opiera się na możliwości zwiększenia szans resocjalizacji osoby, której dotyczy wniosek, po wykonaniu kary, na którą była skazana. Wykonujące nakaz państwo członkowskie ma zatem prawo realizować taki cel tylko wobec osób, które wykazały pewien stopień integracji ze społeczeństwem danego państwa członkowskiego⁴⁰.

69. W związku z tym kryteria, których dotyczy pytanie sądu odsyłającego, powinny umożliwić ustalenie poziomu integracji wystarczającego do tego, aby szanse resocjalizacji osoby, której dotyczy wniosek, były znacznie korzystniejsze w wykonującym nakaz państwie członkowskim niż w wydającym nakaz państwie członkowskim.

70. W tym kontekście staje się bardziej zrozumiałe, że w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, po pierwsze, zawarto odniesienie do obywatelstwa wykonującego nakaz państwa członkowskiego, a po drugie, użyto zamiennie pojęć „zamieszkania” i „przebywania” w tym państwie:

- Obywatelstwo wykonującego nakaz państwa członkowskiego pozwala domniemywać, że osoba, której dotyczy wniosek, jest wystarczająco zintegrowana z tym państwem⁴¹.
- W zakresie, w jakim w rzeczywistości istotny jest stopień integracji ze społeczeństwem wykonującego nakaz państwa członkowskiego, prawodawca Unii, posługując się wyrażeniami wskazującymi na okoliczność faktyczną (zamieszkanie lub przebywanie), przewiduje „sytuacj[e], w których osoba objęta [ENA] albo ma rzeczywiste miejsce zamieszkania w państwie członkowskim wykonania nakazu, albo zbudowała z tym państwem, w następstwie odpowiednio długiego stałego pobytu, więzi porównywalne do tych, które są wynikiem zamieszkania”⁴².

71. W szczególności „[w] celu ustalenia, czy w konkretnej sytuacji pomiędzy osobą, której nakaz dotyczy, a państwem członkowskim wykonania nakazu istnieją więzi pozwalające na stwierdzenie, że taką osobę obejmuje pojęcie »przebywa« w rozumieniu art. 4 pkt 6 decyzji ramowej, należy dokonać ogólnej oceny kilku obiektywnych elementów charakteryzujących sytuację, w której znajduje się dana osoba, wśród których znajdują się w szczególności długość, charakter i warunki pobytu osoby, której nakaz dotyczy, a także więzi rodzinne i ekonomiczne, które utrzymuje ona z państwem członkowskim wykonania nakazu”⁴³.

72. Te same obiektywne elementy będą miały zastosowanie a fortiori, gdy osoba, której dotyczy wniosek, nie tylko przebywa, lecz także ma miejsce zamieszkania w wykonującym nakaz państwie członkowskim.

⁴⁰ Wyrok Wolzenburg, pkt 67.

⁴¹ Wyrok Wolzenburg, pkt 68.

⁴² Wyrok Kozłowski, pkt 46.

⁴³ Wyrok Kozłowski, pkt 48.

73. Idąc tym tokiem rozumowania, zgadzam się z Komisją, że wykaz czynników wymienionych w motywie 9 decyzji ramowej 2008/909 w sprawie wzajemnego uznawania wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności może być poglądowy: „więzi rodzinne, językowe, kulturowe, społeczne, gospodarcze lub innego rodzaju [z wykonującym nakaz państwem członkowskim]”.

74. Jak słusznie zauważył sąd odsyłający⁴⁴, w orzecznictwie Trybunału można znaleźć orzeczenia, w których stopień integracji osoby, której dotyczy wnioski, z wykonującym nakaz państwem członkowskim wiąże się z jej rzeczywistym i faktycznym związkiem ze społeczeństwem tego państwa członkowskiego.

75. Niewątpliwie orzecznictwo to zostało wypracowane w odniesieniu do przypadków, w których osoba, której dotyczy wnioski, była obywatelem państwa członkowskiego. Jednakże zgodnie z zaproponowaną przeze mnie odpowiedzią na pierwsze pytanie prejudycjalne kryteria oceny integracji obywateli państw członkowskich z wykonującym nakaz państwem członkowskim mogą mieć również zastosowanie do obywateli państw trzecich.

76. Do wykonującego nakaz organu sądowego należy zatem dokonanie całościowej oceny czynników pozwalających mu na stwierdzenie, czy osoba, której dotyczy wnioski, *niezależnie od jej obywatelstwa*, utrzymuje ze społeczeństwem wykonującego nakaz państwa członkowskiego związek wystarczający do tego, by przewidzieć, że po odbyciu kary na terytorium tego państwa członkowskiego jej szanse na resocjalizację, a tym samym na osiągnięcie celu określonego w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, są większe.

77. Wśród tych czynników znajduje się czas poprzedniego pobytu⁴⁵, charakter i trwałość więzi rodzinnych osoby, której dotyczy wnioski, w wykonującym nakaz państwie członkowskim (w połączeniu, w stosownym przypadku, z brakiem takich więzi w państwie pochodzenia), stopień jej integracji oraz więzi językowe, kulturowe, zawodowe, społeczne lub gospodarcze, które nawiązała w tym państwie członkowskim.

78. Oczywiście wykaz ten nie jest wyczerpujący, gdyż w konkretnym przypadku mogą zaistnieć inne szczególne okoliczności, które sąd powinien rozważyć przy podejmowaniu decyzji o przekazaniu osoby, której dotyczy wnioski.

V. Wnioski

79. W świetle powyższego proponuję Trybunałowi, by na pytania przedstawione przez Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny, Włochy) odpowiedział następująco:

Artykuł 4 pkt 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r.,

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, które po transpozycji odpowiedniej podstawy fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności

⁴⁴ Punkt 8.2 postanowienia odsyłającego.

⁴⁵ W szczególności jeśli chodzi o rezydentów długoterminowych, o których mowa w dyrektywie 2003/109.

wykluczają w sposób bezwarunkowy, by wykonujące nakaz organy sądowe mogły odmówić przekazania obywateli państw trzecich, którzy przebywają lub mają miejsce zamieszkania na terytorium danego kraju, niezależnie od więzi łączących ich z tym terytorium.

Kryteriami istotnymi dla ustalenia wystarczającego związku osoby, której dotyczy wniosek, z wykonującym nakaz państwem członkowskim, są wszystkie te kryteria, które oceniane całościowo pozwalają domniemywać, że po wykonaniu kary w tym państwie szanse resocjalizacji owej osoby, niezależnie od jej obywatelstwa, są większe niż w wydającym nakaz państwie członkowskim.

Czas poprzedniego pobytu, charakter i warunki pobytu osoby, której dotyczy wniosek, jak również jej więzi rodzinne, językowe, kulturowe, zawodowe, społeczne i gospodarcze z wykonującym nakaz państwem członkowskim są czynnikami, które między innymi musi wyważyć w tym względzie wykonujący nakaz organ sądowy.